

De Nederlandse Gasunie heeft samen met de NAM het plan opgevat om gas uit Slochteren onder hoge druk op te slaan in zoutholten bij Onstwedde.

OPSLAG VAN GAS IN ZOUTHOLTEN

Carla Alma

Het plan is geboren uit zorg voor een voldoende gasleverantie in de jaren ná 1995. Tegen die tijd zal de druk in het Slochterenveld zodanig zijn afgenomen, dat op heel koude dagen (als de vraag naar gas het grootst is) te weinig gas geleverd kan worden. De voorraad die in de zoutkoepel van Onstwedde zou moeten worden opgeslagen, in tien zogeheten cavernes, moet dan een buffervoorraad vormen voor piekafnameperioden.

Er zitten nogal wat baken en ogen aan dit plan: vanwege de verschillende milieu-effecten én vanwege de precedentwerking voor het gebruik van onze ondergrond is de milieubeweging zeer op haar hoede. Reden waarom een zestal organisaties dit voorjaar

Minister Nijpels heeft verzocht om de procedures van de milieu-effect-rapportage (MER) op het project van toepassing te verklaren. Dit houdt in, dat het plan op al z'n milieu-effecten moet worden onderzocht én dat alle mogelijke alternatieven van het plan met hun milieu-effecten onder de loep moeten worden genomen.

Minister Nijpels is over dit verzoek gaan onderhandelen met Gasunie, met slechts als resultaat, dat de lozing van grote hoeveelheden zout water op het Eems-Dollard-gebied aan een MER wordt onderworpen. Het is om twee redenen teleurstellend dat het daartoe beperkt blijft:

a. Een MER heeft nu weinig invloed meer op het plan van Gasunie, het hele project zelf wordt niet meer besproken, het plan is

blijkbaar geaccepteerd en dat er milieu-effecten bij optreden dus ook; er wordt nu alleen onderzocht, hoe één van die effecten zo goed mogelijk opgelost kan worden.

b. De wet op de MER is nog maar heel kort in werking. Het doet afbreuk aan de status van de MER om een soort half ei te presenteren, wanneer het gaat om zo'n belangrijk nieuw terrein als het exploiteren van de ondergrond. Niet voor niets is de procedure van de MER in het leven geroepen. We hebben inmiddels de bodem, de lucht, de zeeën en de oceanen vervuild; we moeten dus wel uiterst voorzichtig te werk gaan, voordat we een nieuwe laag gaan aanboren voor activiteiten ten behoeve van onze energie-ver-

slindende en afval-producerende maatschappij.

De belangrijkste direkte effecten die kunnen optreden, zijn:

1. Schaarste aan zuiver zoet oppervlaktewater doordat Gasunie grote hoeveelheden zoet water (3000 m³) wil gebruiken om de cavernes in het zout uit te logen. Dit houdt het gevaar in van extra aanvoer van gebiedsvreemd (nl. IJsselmeer-)water, dat vanuit Drente naar Oost-Groningen stroomt. Ook de mogelijkheid van het gebruik van grondwater is ter sprake, maar dat is helemaal een schaars goed waar we niet verspillend mee mogen omgaan.

2. Lozing van zoutverzadigd afvalwater in het Eems-Dollard-estuarium. Bij het uitlogingsproces komt een zoute afvalwaterstroom vrij van (bij 10 cavernes) 3000 m³/uur, die Gasunie van plan is op het Eems-Dollard-estuarium te lozen. Het gaat daarbij om zeer zout water: een concentratie van ca. 30%. Wanneer bedacht wordt, dat de Eems-Dollard (een brakwatergebied) een zoutconcentratie kent van 0,7% tot 1,3%, is duidelijk, dat het gevaar van verzilting van het estuarium bepaald niet denkbeeldig is. Dat zal grote gevaren met zich meebrengen voor flora en fauna in dit gebied. De zoutwaterstroom zal waarschijnlijk zgn. zouttongen gaan vormen, die zich vooral in de onderste waterlagen en over de bodem zullen bewegen. Daarmee kan al het leven in die lagen gedood worden. Een dergelijke zouttoediening wordt door de verschillende organismen in het gebied niet verdragen. De precieze effecten zijn nog niet duidelijk, dat zal de milieueffectrapportage uitwijzen.

3. Landschappelijke aantasting in het gebied bij Onstwedde: ten Zuiden van Onstwedde wil Gasunie dit jaar proefboringen verrichten om de kwaliteit van het zout te onderzoeken, omdat zij, op basis van de gegevens van de Rijks Geologische Dienst (RGD), daar de meest geschikte plek in de zoutkoepel verwacht aan te treffen voor het uitlogen van de cavernes. Als de plannen vervolgens gerealiseerd worden, zal ten Zuiden van Onstwedde een soort industrieel complex verschijnen, dat in dat agrarisch bestemde en landschappelijk waardevolle gebied totaal niet past.

Indirekte effecten

1. Onstwedde komt uit het onderzoek van de RGD tevoorschijn als één van de beste koepels om opslagplannen in te realiseren. Behalve voor opslag van gas zijn echter ook andere plannen in de maak: opslag van chemisch afval (zoals men die nu ook vlak over de grens, aan Duitse zijde, wil realise-

ren) en van kernafval. Om die laatste vormen van gebruik van zoutkoepels te kunnen doorzetten zijn proefboringen nodig; zo'n tien jaar geleden is met tienduizenden mensen in Gasselte geprotesteerd tegen proefboringen ten behoeve van opslag van radio-actief afval in zoutkoepels. Nu worden we opnieuw met dezelfde plannen gekonfronteerd. Is het niet vreemd, dat nu net, op het moment dat opslag van kernafval weer ter sprake en in de 'inspraak' komt, Gasunie één van de beste koepels wil onderzoeken?

De proefboringen moeten tegengehouden worden, omdat de gegevens van Gasunie door derden gebruikt kunnen worden. Garantie vragen aan de overheid op dit punt heeft geen enkele zin. De enige garantie die

is dat juist een MER voor het gehele project deze misser op wettelijk gebied zou kunnen aantonen en dat daaruit voortvloeiend een regelgeving voor de diepe ondergrond moet worden gemaakt. Daarna kan er een afweging worden gemaakt wat wel en niet in zoutkoepels mag worden opgeslagen.

Alternatieven

Het plan van Gasunie is overbodig, als we een aantal zaken in de beschouwing betrekken.

Allereerst zou er meer vaart moeten komen in de energiebesparing, waardoor de vraag naar energie lager wordt en problemen, zoals Gasunie die schetst, voorlopig niet aan de orde zijn. Tegelijk wordt dan ook de milieuvuiling die door energieomzetting ontstaat teruggedrongen.

Ook door een andere verdeling van de druk van het gas over de verschillende leidingen (bv. lagere aardgasdruk voor de noordelijke gasbedrijven) en de verschillende seizoenen en door een andere berekening van de energieprognoses (die nu op piek-afnames zijn gebaseerd) kan er veel op energie bespaard worden.

Het gebruik van oude, lege gasvelden (bv. in Annerveen) in combinatie met opvoeren van de kompressie van de bestaande gasvoorraad levert ook een aardig alternatief voor opslag in zoutholten.

En als Gasunie dan toch zoutcavernes wil uitlogen, kan dat evengoed gebeuren in de bestaande zoutwinningkoncessie Adolf van Nassau van de AKZO bij Winschoten-Veendam. De vrijkomende pekel kan dan verwerkt worden in de fabrieken van AKZO in Delfzijl. De reguliere zoutwinning door AKZO kan worden vervangen door de uitloging door Gasunie. AKZO voelt inmiddels wel voor een dergelijk contract. Gasunie aarzelt nog.

Er zitten echter talrijke voordelen aan vergeleken met de nu voorliggende plannen:

- geen proefboringen in Onstwedde
- de normale zoetwateraanvoer die AKZO gebruikt (en dat is trouwens grondwater) kan voor de uitloging worden aangewend.
- minder ingrepen in het landschap
- de hoeveelheid te lozen zoutwater wordt aanzienlijk minder.

Wat betreft het laatste punt: er zal wel een reststroom zoutwater overblijven omdat door cavernebouw meer pekel vrijkomt dan de normale AKZO-productie oplevert.

Hiervoor kunnen twee oplossingen bedacht worden: minder cavernes tegelijk uitlogen (aanpassen aan de reguliere winning door AKZO) of lozing op de Noordzee. ●

Minister De Korte van Economische Zaken kan geven, is het schrappen van Onstwedde op de lijst van zoutkoepels die in aanmerking komen voor opslag van afval.

2. De opslag van stoffen in de diepe ondergrond is (nog) niet aan wettelijke regels gebonden. Weliswaar bestaat de Mijnwet (uit 1810) maar die regelt alleen het uit de grond halen van delfstoffen. Ook bestaat sinds kort de Wet Bodembescherming, maar die gaat letterlijk niet diep genoeg. Als Gasunie de opslag van gas op basis van de Mijnwet kan realiseren, ligt de weg min of meer open voor andere vormen van gebruik (misbruik) van de diepere aardlagen.

Het standpunt van de zes organisaties die het verzoek om een MER hebben ingediend,